

A szerkesztő lakása:

Rimaszombat, Deák Ferencz-ut. 12. sz. Ide intézendő a lap szellemi részét érdeklő minden közlemény és levelezés.

Bélyegtelen levelet nem fogadunk el.
Kéziratot nem adunk vissza.

Az előfizetés díja:

Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyedévre 1 frt.

Egyes szám ára 10 kr.

GÖMÖR-KISHONT.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

Melléklapja: „GÖMÖR-KISHONT T. E. VÁRMEGYE HIVATALOS ÉRTESÍTŐJE.”

A m. kir. postatakarékpénztárnál a 998. sz. cheque-számla tulajdonosa.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Kiadó-hivatal:

Rimaszombat, Kossuth-utca 19. szám a. házban R. Vozáry Gyula tanárnál. — Ide intézendők a kiadóhivatalt illető előfizetés, hirdetésny. nyiltér és egyéb felszólalások.

A hirdetés díja:

Egy háromhasábos petitsor térfogata 6 kr.
Béyerdíj minden beiktatás után 30 kr.

Nyiltér:

Egy sor 20 kr.

Előfizetést elfogad a „Gömör-Kishont” kiadóhivatala Rimaszombat Kossuth Lajos-utca 19. sz. a. házban, nemkülönben minden hazai pósthivatal. Az előfizetés legezelszerűben posta-utalvány útján eszközölhető. — Hirdetést csak a kiadóhivatal vesz fel.

ANDRÁSSY MANÓ gróf.

Vármegyénknek ismét kidőlt egy oszlopa: esikszentkirályi és krasznahorkai Andrássy Manó gróf a rozsnyói kerület orsz. gyűlési képviselője f. év ápr. 23-án Görczben elhunyt. Halála általában nagy veszteség a magyar nemzetre nézve, de legméltóbban gyászolhatja Gömörmegye, melynek nemesak szülötte és hű fia volt, hanem mint iparos főúr, a szegény nép ezreinek gondviselő apja. Azok közé a főurak közé tartozott, kik vagyontuk és tehetségüket a lehető leghasznosabban tudták érvényesíteni, szorgalma által őseitől örökölt vagyonát megtöbbszörözte, sőt egyik uradalmát, mely sokáig idegen kézen volt, visszaszerezte. Takarékos volt, de tudott áldozni s uradalmaiban több iskola és templom s más jótékony intézet az ő bőkezűsége folytán jött létre s áll fenn maig is. Legnagyobb érdemét a gömörmegyei vasipar felvirágoztatása körül szerzett, — hét kohója füstölög megyénk területén, melyek a szegény nép ezreinek adnak állandó foglalkozást és élelmet. Roppant uradalmi gazdagon és fényesen vannak felszerelve. — régiségei és pénzgyűjteménye ritkítják párukat. Muzéumába a régi pénzek sulya 1700 arany, az ezüst pénzeké több egy mázsánál, 200 történelmi nevezetességű drágaköves gyűrű, 9 ezüst buzogány, serlegek, talak, edények, zászlók, tárogatók, ázsiai ethnographiai gyűjtemény stb. mind azt mutatják, hogy az elhunyt főúr óriási jövedelmeit mily hasznosan tudta értékesíteni. Az irodalom terén is működött, miért az akadémia levelező tagjává választotta. Mint politikusnak nem jutott osztályrészeül oly nagy érdekű szereplés, mint testvéröcsének Andrássy Gyulának, de úgy is mint főispán a megye gyűlésén, úgy is mint képviselő derekasan megállta helyét. Tetemeit Görczből haza szállították s a krasznahorkai várban helyezték örök nyugalomra. Legyen áldott emlékezte!

Husvét után.

II.

Tiszta dolog. A példabeszédnek igaza van

TÁR C Z A.

Öreg urak.

Voltaképen azt hiszem, hogy az ember csak akkor kezd egy kissé tökéletesedni, mikor már megöregszik. Mert gyerek korában a legtöbb ember vagy kikéltett csudagyerek (genie-szamar) vagy kiesapott diák (szamár-genie); — fiatal korában vagy komoly törekvő s akkor könyvmolynak, vagy bonvivant s akkor lumpnak hívják. — Az igazi férfikor egy nyugvó pontot képez az ember életében: ilyenkor mindenki lehetőleg az aurea mediocritas ösvényén igyekszik lépegetni, s ez az arany középszerűség a kerek világon a legürsebb.

Hanem mikor azután már kétségbevonhatatlanná lett, hogy ifjú fürteink becsületes sechs und sechszigerré deresedtek; mikor már nem emléksznünk; melyik bálon táncoltunk az utolsó keringőt; mikor már „bátyám”-nak s legjobb esetben „te”-nek szólítanak bennünket és a tiszteletbeli hivatalok határnapjait képtelenek vagyunk számon tartani; a hölgyek körül — kiknek udvarolunk — keresve sem bírnak egy gardes des dames-ot felfedezni; a kereskedő segéd következetesen sötét színű nyakkendőket és keztyűket tesz elénk; sőt a kaszinóban magunk is azon a párton vagyunk, a melyik azokat a bizonyos „rég jó idők”-et védelmezi: itt kezdődik azután az emberi élet legkedvesebb, legrövidebb és legbőlesebb korszaka, a mikor már kedves öreg urak vagyunk.

Mert ez a speczies mindig kedves. A hatvanon felüli férfi arczról nemesak egy féltucat évtized emlékei mosolyognak le ránk, hanem ennek a nagy időnek összes tapasztalatai is; egy igazi „örög ur” kritikája mindig igazságosabb, mint akármely negyvenes bölcsés:

abban: hogy az ördög nem olyan fekete, mint a minőnek festik.

Nézzük csak közelebbről.

„Államférfiaink és nagy politikusok a parlament kirakatában. De, hogy az ország jól kormányoztassék, a népnek jól menjen sora és a magyar nemzet erős legyen jogban és erkölcsben, arra kevesebb gondot fordítanak.”

Ez nem a választott tisztviselőkről iratott meg a „Budapesti Hírlap”-ban; nem azokról, a kik kénytelenek tűnni minden insultust, mert oldalra egy oldalról sem számíthatnak. Mydás borbélyja bedobta a szót a zizegő nád tömegébe, és az ősrégi phonograf — a léha tömeg pletyka kedvtöltése — adja tovább megfogható alak nélkül. — Nem azokról, kik elégtételt nem vehetnek, mert ha keresnek, akkor nem személyről, hanem rendszerről volt szó — és miért akarná magára venni a kinek nem szüre!

„Nálunk rendeletekkel, ellen- és pótrrendeletekkel kormányoznak. Nincs a közigazgatásnak olyan köre, melynek csak legtágabb körvonalaira nézve is rendszeres szabályokkal dicsekedhetnénk.”

Ezt pedig Asbóth mondja, a ki a magasabb körökben forogván, jól tudhatja azt is, hogy „miniszteri bürokratáink irtóznak a konkrét esettől, mert minden konkrét esetben van valami új, — a mit nem lehet valamely régen használt kaptafára — ugynevezett schimlire — huzni, és a szerint elintézni;” — „legtöbbet érünk el, ha a miniszterre személyes befolyást gyakorolni módunkban van. Ilyenkor a hatósági önkény néha orvosoltatik a miniszteri önkény által.”

Tudja azt is, hogy „a hol szabályokra támaszkodhatunk — például: adóügyekben — egykét év alatt nem érjük el a sérelmek orvoslását;”

hogy: „harmonikus rendet kell csinálni ott, a hol mostan, különösen az adó-, bélyeg- és illeték-ügyekben, a törvények- és rendeletek valóságos zürzavarában élünk.”

(De azt már nem tudja, hogy ez a zürzavar szándékos is lehet; hogy a hatvanas évek elején az osztrák pénzügyminiszter azoknak, kik világos bélyegtörvényt és eljárási szabályrendeletet sürgettek, azt válaszolta volt: „abból tárczám huzná a rövidebbet!”

Azt pedig nem akarja tudni, hogy a válasz-

tott tisztviselőnek és a vármegyének semmi beleszólása nincs az adó-, bélyeg- és illeték-ügyekbe.)

Ugy vélekedik: „senkinek sem szabadna a miniszteriumban szolgálni, a ki lent a vidéken teljesített kitünő szolgálat által meg nem mutatta, hogy az adminisztratív praktikumát ismeri.” — „soha sem lesz jó központi közigazgatásunk, a meddig fennáll az a nevetséges rendszer, hogy gyakran le egész a legapróbb aprólékosságig, a fogalmazás munkáját igen gyakran az osztályigazgató titkár, azután az osztályvezető, így a miniszteri tanácsos, azután az államtitkár, végre a miniszter átnézi, revideálja, superrevideálja in infinitum.”

De mindezt minél közvetlenebb forrásból mérthette, annál erősebb bizonyítékot szolgáltat a mellett, hogy nemesak egészben véve, de a részletek körül is, a vármegyei közigazgatás és a választási rendszer emberei semmi tekintetben felelősségre nem vonhatók azon gyarlóságok, fogyatkozások, sőt misériakért, melyek nem tőle származnak, melyeknek elhárítása nem tőle függ; melyeket megérez, de sulya alól nem menekedhet.

No! És ugyan hányan vannak a kis miniszteriumok irodáiban, a kik az alsóbb fokú közigazgatás praktikumát gyakorlatból is ismernék?

Legbiztosabb pedig az, a mit a királyi belügyminiszterium maga tud és indokolásában a törvényjavaslatához elmond.

S nem mondja-e, hogy „hiányzik sok oly törvényünk, melynek meghozatala különféle jogosult közérdek kielégítése szempontjából is multhatatlanul szükséges.”?

„Hiányzik a közigazgatási bíróságról; a tisztviselők hivatali jogviszonyainak szabályozásáról;

a közigazgatási szaktanfolyam, a gyakorlati közigazgatási vizsga szabályozásáról;

a közigazgatási hatóságok illetékességéről;

az egyleti és gyülekezési jogról;

a közrendészetéről;

az építészeti, tűzrendészeti ügyről;

a szegény-, lelelőügyről; — és még némely más, de különösen az anyagi közigazgatási jog elemibb részéről szóló törvény- és szabályrendelet vagy annak a gyakorlat alapján való módosítása.”

Nem a vármegye mint keret, nem az auto-

felsohajtott: „mégis én vagyok az öregebb” S két óra múlva meghalt.

Moltkének az volt az ambíciója, hogy egyetlen esatát se veszítsen el életében. — Élete utolsó estéjén egy whistpartie közben rosszul lett; bement a másik szobába és — meghalt. Fogadni mernék rá, hogy észrevette, hogy megfogja veszteni azt a rhubbert.

Az utczánkon lakott egy öreg órás. Tisztes, komoly öreg ember, az órásoknak abból a régi fajtájából, a melyik ezt a mesterséget a művészeti részeért szerette. Mindig azt tartotta, hogy csak az ő órája jár jól. A keresztnevét Györgynek hívták.

Most szent György napkor a sok reparatió meg raktáron lévő óra egymásután ütötte a tizenkettőt az öreg órás házában; néha beleszólt egyik a másik beszédébe; a csemetyű meg a kakuk sorban jelezte a tizenkettedik órát. Egyszer csak az öreg órás megszólal: „Epen ma vagyok 72 éves és nevemnapja is van, de látom, hogy lejárt az óram.” És egy sohajtással hátradőlt a nagy karos székében s csendesen meghalt.

Csakugyan igaza volt életében is, mert jól járt az órája.

* * *

És ezek a kedves, eszokolni való öregek, mikor nagy lassacsán, vigyázva ballagnak az utcán, vastag botjaikkal egyet-egyet ütve a kövezeten, el-elsimítják szürke szakállaikat ha köszön ésünket viszonzozzák, s egy kevés irigységgel, de sokkal több resignatióval sohajtanak felénk ha kérdezzük hogy miképen érik magokat:

„Hajh, hajh, uramöcsém, senectus ipsa morbus!”
Pedig dehogy van igazuk. Az öregség az élet, a tiszteletre és szeretetre méltó igazi bölcs élet; a tökéletesség kezdete.

L. Gy.

nomia mint intézmény, nem a választás mint rendszer, hibás tehát abban, ha a közigazgatásnak minden ága- és tagozatában sok a javítani, sok a pótolni és kiegészíteni való arra a célra, hogy közegeink működésében az egyöntetűség, gyorsaság, törvényszerűség és még azon jó tulajdonság is meg legyen, mely felfelé kielégít, lefelé megnyugtat, mindkét oldalra pedig megbízhatóvá teszi.

Vonjuk le a mi ezekből következik!

Ósdi Rökönyő.

Pánszláv konkolyvetés.

Az evangéliombeli *gonosz elenség* megjelent már Kishontban is, hogy a dunáninneni pánszláv szakadársg konkolyát elhíntse. Titkos kezek egy 64 lapra terjedő füzetet osztogatnak, mely tót nyelven „*Mi történt a hazai ág. hitv. evang. egyházzal?*” címmel „*Milovuk Boží*” álnevű írótól származik s nyomtatott T.-Sz. Mártonban.

Az annak idejében oly nagy felháborodást szült Szalva-féle kalendárium — mondhatni — csak imádságos könyv, ehhez a bestia modorban fűvöltő főrédvénnyhez képest.

A magyar hazafias irány és törekvések ellen táplált őrzőgögyölőttél vérben forgó szemekkel, tajtékzó szájjal azon tendenciát követi, hogy a magyarhonú evangélikus egyház, annak intézményei, kormányzói, tiszteletői és tagjai iránt utálatra és gyűlöletre felindítják a tót népet. E végből hallatlan vakmerőséggel s kiméletlenséggel összeböngész egy esomó magánidőgöt, egyéni gyarlóságát, családi kéayes kérdést, nyilvános szereplést, elintéztet közügyet s ezeket aztán elferdítve, égbe kiáltó skandalummá felfújja, valamennyit a magyar egyház bűneül tulajdonítja. Majd az ágostai hitvalláson alapuló ortodoxia köpenybe bújva, felmutat egy rémségesen kiöltöztetett munust, — a protestans uniót, s azt bizonyítja róla, hogy ez az evang. közegyháznak már elhatározott lépése azért, hogy annak segítségével könnyebben felhallassa a tót népet. Neki esik aztán az uraknak, a kik a tót nép elnyomtatása és szenvedéseinek hatalmas előmozdítói, a kik előtt a törvény csak addig bír érvényvel, míg az nekik kedvez, az igazság pedig olyan, a milyen nek ők csinálják, a kik a tót nép üldözése s kiirtása céljából a tót anyanyelvet elneveztek pánszlávismussal, mire aztán elkezdődött a hajszja. — A magyar közművelődési egyesületek tagjai mind esküdtek ellenesége a tótnek, s fájdalom, már ujjon is megolvasható az a néhány pap, kiket a becsület visszatartott azokba lépni. Azt a néhány igazhitű tót papot kivéve, a többi istenagadó, a Krisztust predikációiban nem is említő, tót egyházhitveit utáló, pénzért szolgáló hitvány szolgáló. „A püspöki székekben oly emberek ülnek, a kik készek üldözni még az ivadékat is firól fira, ha az apa csak némi szeretetet is tanúsított tót nemzete iránt . . . s a kik elnézik, hogyan pusztul az Ur háza egymás után és leszen latrok barlangjává.”

S a mikor ily szellemben már eleget mondott, hogy meggyőződést keltsen s az itt csak ízelítőül nyújtott szemlényhez hasonló dolgokat már rakás számra összehordott, hogy biztos alappa legyen: akkor vakmerő nyíltsággal oda konkludál, hogy az evang. egyházi hatóságok csak bitórlók, kiknek kormányzása alatt annak az ellenséges egyháznak fő feladata, kiirtani a tót szellemet. Ily ellenséges egyháznak nines mi keresnie azon nemzetnek, mely hisz a Krisztusban s az ő szem. tanításában, s kénytelen vagy alkotni vagy keresni magának oly egyházat, melyben feltalálhatja üdvét s az isteni békét.

„Mit tegyünk tehát?” kérdi a magyarságot sokkal inkább gyűlölő, mint a saját egyházat szerető apostol. Jön a zsinat, — ugymond — de az még inkább vesztünkre lesz. Forduljunk majdan védelemért ő Felsőséghez: ha pedig ellenségeink ott is megelőznének: akkor tartanak az egyes egyházak közgyűléseket s ezeken mondják fel határozottan az olyan egyházi hatóságoknak az engedelmességet s nyilatkoztassák ki magukat önálló, független testületekké!

Ajánljuk ezt a párját ritkító szellemi terméket azok komoly figyelmébe, a kiket illet, hogy: „videant . . .!”

Teremtünk tanító-egyesületi Közlönyt!

Ajánlva a gömörmezei általános tanító-egyesület választmányának és az egyes járásköröknek szives figyelmébe.

Tudom azt, hogy a járáskörök munka-programját, illetőleg a tárgyalandó egyes tetteket a választmányoknak van joga meghatározni, és kidolgozás, megbíralás és tárgyalás végett a járáskörökhöz leküldeni, de azt is tudom, hogy ugy a járásköröknek, mint minden egyes tagnak joga van bármikor bármely üdvös és előre bejelentett indítványt ugy a járásköri gyűléseken, mint az évenként tartatni szokott általános tanítói gyűlésen fellépni. Indítványom közlésére azért választottam ezen leggyakorlatibb utat, hogy mód adassék az egyes járáskörök elnökeinek arra, hogy a felvetett és körvonalozt eszméket a tavaszi körgyűléseken, ha jónak látják és ha az indítványt időszerűnek és életrevalónak tartják, foglalkozhassanak és megállapodásokról a választmányt azon kérelemmel értesíthessék, hogy az indítványt a legközelebbi nagygyűlés tárgyai közé felvétsék, hogy a végleges határozat hozatala még a jelen évben megtörténhessen.

Indítványom röviden a következő:

Adjon ki a gömörmezei általános tanító-egyesület az eddig szokásban volt „Évkönyv” helyett egy tanító-egyesületi hivatalos közlönyt; a melyben 1) a választmányi, a járásköri és a nagygyűlési meghívások; — 2) a választmányi, a járásköri és a nagygyűlési jegyzőkönyvek; és 3) a járásköri gyűléseken és a nagygyűléseken felolvasott összes dolgozatok és bírálatok közöltesse. Továbbá, minden, a tanító-egyesületet vagy annak egyes tagjait érdeklő hivatalos megkeresések, felszólítások, függelmezek stb. ott közlendő.

Szóval egy olyan hivatalos közlönyt kell teremnünk, mely egyesületünknek működését híven tükrözze vissza. Nem tanügyi szaklapot akarunk mi, mert arra absolute nincsen szükségünk, hanem igenis akarunk egy olyan időszerű közlönyt, a mely munkálkodásunknak tanúbizonysága legyen.

Az eddig szokásban lévő „Évkönyv” csak a legnagyobb körvonalozt tükrözti vissza egyesületünknek működését; az egyesületet alkotó elemeknek, a járásköröknek munkálkodását pedig csak igen röviden a főjegyzői jelentésekből tudtuk meg. A járáskörök munkálkodása a jegyzőkönyvekkel és a felolvasott dolgozatokkal és bírálatokkal együtt eltűnt a semmiségbe, és maradt az örök homályban. Ez az oka szerintem annak, hogy a járásköri gyűléseket a tagok igen gyéren látogatják, s a kitűzött tettek kidolgozására pedig vállalkozó tag alig akad és sokszor a járásköri elnökök vannak kellemetlenségben, mert nem tudnak a tettekkel mit csinálni. Az egyes dolgozó tagoknak munkakedvét kétségtelenül emelni fogja az a tudat, hogy munkájuk a közlönyben nyilvánosságra hozatik. Az egyesületi közlöny a dolgozatokra is határozottan jó hatással lesz, mert minden munkához tag teljes erejéből arra törekedne, hogy lehetőleg kifogástalan munkát csináljon. Az egyesületi közlöny pezsgő egyleti életet teremtene, és különösen fokozná a munkakedvet s tette sarkalná a köznyősségre silyedtetek. A járásköri elnökök költség kíméléséből a meghívásokat levezető-lapon eszközlik, a hol pedig a tárgysorozatot lehetetlenség közölni: pedig a gyűlés minden tárgyról — egészséges egyesületi életnél — minden tagnak előre tudomással kell bírnia. Ha egyesületi közlönyvel bírnak: akkor minden járásköri elnök a meghívót teljes tárgysorozattal együtt közölheti, mely esetben kevesebb munkát kénytelenek végezni: kevesebb lesz évi költségök is, és a tagok mégis rendes meghívásokat kaphatnak. De a központonban is kevesebb lesz az írásbeli munka és kevesebb lesz a levelezési költség is.

Az egyesületi közlöny évenként legalább 5 számban, a szükséghez képest többre is, és minden szám 2 ívnyi terjedelemben jelenhet meg. Az egyes számok megjelenhetnek és pedig: az 1. sz. szeptemberben, a nagygyűlés jegyzőkönyvével és egyéb ott tárgyalt dolgozatokkal; továbbá az őszi körgyűlések meghívásaival. A 2-ik szám december hóban, az őszi körgyűlések jegyzőkönyveivel, a felolvasott dolgozatok- és bírálatokkal. A 3-ik szám április hóban: a tavaszi körgyűlések meghívásaival és az előző számból kimaradt egyéb dolgozatokkal. 4-ik szám június hóban: a tavaszi körgyűlések jegyzőkönyveivel és a felolvasott dolgozatok- és bírálatokkal; és végre az 5-ik szám augusztus hónap elején, a nagygyűlés meghívójával és a nagygyűlésen tárgyalandó tettekkel. A választmányi gyűlések meghívói és jegyzőkönyvei, ugyszintén az „Évkönyv”-ben közölni szokott minden egyesületi dolog a közlöny egyes számaiban tetszés szerint közölhetők lennének.

A hivatalos egyesületi közlöny kiadási költségeit az egyesület — mint tulajdonos — viselné. A kiadásokra a következő összegeket lehetne fordítani. Az adatokat a múlt évi „Évkönyv”-ből vettem, és pedig az 1889—90-ik év mérleg- és vagyon-kimutatásából. A kiadások rovataiban a következő tettek állanak: 1) A főjegyző kap az „Évkönyv” szerkesztésért 20 frotot. 2) Az „Évkönyv” kiadási költsége kitétt 61 frot 50 krt. 3) A járásköri elnökök költsége 13 frot 67 kr. volt. 4) Nyomatványokra kiadott 10 frot 50 kr. 5) Bélyegekre a hátralékok behajtásához 4 frot 08 kr. 6) Másolási díjakra 4 frot és 7) postabérekre a központonban kiadtak 17 frot 63 krt; ha még mindezekhez hozzá vesszük a központi irodai szükségletre fordított 8 frot 11 krt felét, a 4 frotot: akkor az összes kiadás kitétt 135 frot 38 krt, mely összeg egész nyugodtan az egyesületi közlöny kiadási költségeire volna fordítható. Ezen összeghez még lehetne az előfizetésekből és hirdetési díjakból 50 frotot számítani: így az összes fedezet 185 frot 38 kr. lenne. A közlöny 5 számának kiadási és expedlási költségei, egyes számonként 30 frotjánál számítva, kitérne 150 frotot, tehát kevesebbet a fedezetnél: a felesleg a központi szükségletre volna fordítható? Azon esetre pedig, ha az egyesület kimondaná azt, hogy minden újabb megjelenő tankönyvet tagjaival rendszeren ismerteti és megbíraltatja: akkor a nagyobb és kisebb könyvkiadók a kiadásukban megjelenő tankönyveket készséggel megküldenek, és ez uton pedig a könyvtárt gyarapíthatnánk. A tankönyv bírálatokat és ismertetéseket az egyes járáskörök felváltva végeztetheték.

Az egyesületi közlöny a gömörmezei általános tanító-egyesület tagjainak ingyen, nem tagoknak pedig 1 frot előfizetési árért járna.

A közlöny szerkesztését kétféleképpen lehetne végezteni. Vagy végezné a szerkesztést a központi tisztikar, vagy pedig a nagygyűlés saját kebeléből bizonyos időre szabadon választana szerkesztőt, a ki a választmányának, szerkesztői tiszteletből kifolyólag, rendes tagja lenne. Az első évben a szerkesztésért semmiféle tiszteletdíj nem volna adható, későbbben azonban, ha a közlöny jövedelmezne, a szerkesztőt fardozásaiért lehetne díjazni.

Hogy a fent körvonalozt egyesületi közlöny kimondhatatlanul szükséges, hasznos és fontos tényezője lenne egyesületünk munkálkodásának; ahhoz nem sok magyarázat és bizonyítás kell.

Szabadjon még egy körülményt itten felemlítenem. A rozsnói járáskör 1889. október 23-án Rozsnón tartott közgyűlésen Spangell Mihály azt indítványozta: „lépjen a kör a „Rozsnói Híradó”-val olyan egységre, mely szerint a lap azon számai, melyekben körünk hivatalos közleményei bentfoglaltatnak vagy azok külön lenyomatai járáskörünk összes tagjainak egy meghatározandó mérsékelt összegért a kiadó részéről meg volnának küldendőek. A kör ezen indítványt elfogadta. A tavaszi körgyűlésen, 1890. május 28-án, az indítvány ismét szóba került: mert az „Évkönyvben” ez áll: „a „Rozsnói Híradó” kiadóhivatala a kör által nagyra tartott árt kért, azért új egység kötése, esetleg a „Gömör-Kishont” című lap ily értelmű megkeresése határozatott el.”

Az itt közlöttelekből világosan és félremagyarázhatatlanul kiténik az, hogy a rozsnói járáskör már régebben érzi szükségét annak, hogy valami módon körük munkálkodásának eredményét tartósabbá és emlékezetesebbé tegyék: épen ezen ezébből akarhatták a kört érdeklő hivatalos közlemények, jegyzőkönyvek, dolgozatok és bírálatok kinyomtatását, mely terv kétségtelenül igen üdvös, helyes és eredményeiben hasznos is lett volna. Ha lesz az egyesületnek közlönye, akkor a rozsnói járáskör is elérte ohajtott üdvös célját; mert az egyesületi közlönyben minden, a járáskörök munkálkodását is feltüntető dolog, közlendő lesz. Azért a rozsnói járáskörnek különösen is figyelmébe ajánlom ezen indítványt, mely ha elfogadva és megvalósítva lesz, akkor mindenkinek és minden járáskörnek igénye kielégítettik.

Megemlítendőnek tartom még azt is, hogy a központonban az olyan levelező-lapok költséges nyomtatásától, a milyeneket legutóbb is szerkesztet küldöttek. A közlönyben a hátralékosokat a fizetésre mindig lehet figyelmeztetni.

Lehetne az indítvány mellett még sok mindenféle bizonyító okot felhozni, de felhagyok a további bizonyítással. A ténylegeset, a fontosat és a megérthetőt szűkítőssal minden érvt elmondottam. A kik komoly és higgadt megfontolás után az indítványt helyesnek, a tanító-egyesületi működésre nézve üdvösnek, a tagok munkakedvének fokozására hasznosnak és a valódi tanítói közszellem megteremtésére lényegpótlónak hiszik és tartják: azok fogadják el; a kik pedig ellenkező véleményben vannak: azok egyszerűen vessék el.

Végezetre ismételve, csak arra kérem a gömörmezei általános tanító-egyesületnek választmányát és az egyes járásköröknek elnökeit: kegyeskedjenek az indítványt komoly megfontolás után a tavaszi körgyűléseken a tárgysorozatba felvenni, és azt alaposan és behatólag megvitatni, hogy az egyesületi közlöny 1. száma még a jelen év szeptember havában megjelenhessen. En a legjobbat céloztam és azt ohajtom, hogy az indítványval foglalkozzanak, a mi nekem fáradságomért elég jutalom lesz.

Válasz a „G.-K.” 16-ik számában megjelent „butaság áldozata” című hírré.

Tekintetes Szerkesztő ur! A „Gömör-Kishont” f. é. 16-iki számának Vármegyei újdonságok rovatában foglalt „A butaság áldozata” című közleményt nem lehet hagynunk válasz nélkül, egyrészt azért, mert nem csak hogy némi valótanságot is tartalmaz s Pádár községét, a melynek szorgalmas földmívelő és iparos népe még mindenütt megtudta állani a maga helyét s miveltiségre nézve is csak azon a fokon áll, hol a legtöbb falusi köznép, az általános nemzeti közművelődés, a népoktatási törvények határa és „kitünő közegészségi viszonyaink” védelme alatt, a nagyközönség előtt kisebbiti és érzékenyen s felháborítólag sérti, hanem papjukat és tanítójukat sem kímélte meg a nyilvános meghurcolástól, — másrészt azért, mert rosszul esik, másnak is rosszul esnek az amikor valaki, sőt egy falu lakossága egy-két ember bűnös közönye, hanyagsága, gondatlansága, mulasztása miatt, papostul, tanítóstul ok nélkül és méltatlanul szenved a nagy közönség előtt.

A szóban levő közleményben ugyanis, melyet mi jogosan kiméletlennek és sértőnek tartunk, arról van szó, hogy egy Belányi nevű pástor ember Pádárban össze veszett egy Sógor nevű sógorával, ez ezivakodás hevében fejszével vágott Belányi felé s ennek egyik karja felső végén, közel a vállhoz, könnyű sérülést ejtett, mely az orvosok jelentménye szerint is egyszerű bekötés alatt pár nap alatt begyógyult volna; hogy orvost a sebesülthöz nem hívtak, s ez négy egész napon át vértett a csekély seben át — egy ütér lévén elvágya — teljesen elvérzett az ember; hogy jellemző eset ez a „pádári butaságira” s hogy a szerkesztőségnek csak azt nem érték, hogy papjuk és tanítójuk bele nem avatkozott a dologba s nem gondoskodtak róla, hogy egy vérző emberhez orvost hívasassanak.

Tény, hogy Belányi elvérzett és meghalt. — De sógorával nem Pádárban, hanem a szomszéd Derenesényben veszett össze; sógora ott vágott feléje fejszével ott sebesítette meg, ott kezdett vérezni a szerencsétlen Belányi s vértett, patakzott belőle a vér Derenesénytől Pádárig, a hová sebesülten visszahozták.

Ha tehát a sebesült karján egy ütér lett elvágya; ha az orvosok véleménye szerint a sérülés egyszerű bekötés alatt is pár nap alatt begyógyult volna, akkor az lett volna a teendő, hogy a sebet ott nyomban, a szerencsétlenség színhelyén lekössék. Ezt ott mindjárt, mint értesülünk, meg is tették, a sebet felül alól lekötötték, s ugyanezek lekötötték Pádárban is. De a vért nem tudták elállítani, ámbár a vágás és seb kiesi, de kétségkívül veszedelmes volt, szerintünk olyan lehetett, a melynek megállapítása nem a köznép, hanem az orvosi tudomány feladata volt. Ezért nem értjük, hogy miért nevezzi a közvélemény butának a pádáriakat, egy egész falut? talán két, különben tanulatlan ember, kik a sebet látták és kötötték, nem szakértők, nem tudják a felvágott erek titkait s nem rendelkezhettek olyan eszközökkel, melyeknek talán szükségesek lettek volna a vér folyásnak egyszerű és biztos megállításához.

Mivel tehát a sebkötők, — a szerencsétlenül kimúlt hozzátartozói — a vér folyást nem tudták elállítani, itt kétségkívül mindjárt a sérülés napján Derenesényből vagy Pádárból orvost kellett volna hívni a beteghez vagy a betegét mindjárt Derenesényből orvoshoz kellett volna vinni, vagy a mi leghelyesebb és legokosabb lett volna, kórházba vitetni, a hol kétségkívül megmentették volna az életnek, ha egyszerű, talán jobban mondvá szakszerű lekötéssel, mert az egyszerű lekötés megtörtént, a sebet meg lehetett volna gyógyítani. — Természetesen erről csak azok gondoskodhattak, a kiknek tudomásuk volt arról, hogy ápril 2-án mi történt Belányival Derenesényben, milyen állapotban hozták Pádárba, milyen sebe és milyen veszedelemben volt? mert az esetről, Belányi veszedelmes állapotáról itt Pádárban, különösen a legerősebb vérszedejében, nem igen sokan tudtak valamit, legfeljebb néhányan vettek róla tudomást. Hogy ezek nem gondoskodtak orvosról, az természetesen inkább ezek bűnös közönye, gondatlansága és mulasztása, mint a pádáriak, az egész falu lakosságának butasága volt.

A mi bennünket — pádári lelkész és tanító — illet, ki kell nyilatkoztatnunk, hogy minket a „Gömör-Kishont” szóban levő közleménye egészen ok nélkül és ártatlanul vont bele a dologba. Mi a szerencsétlenségről, egészen az ember haláláig, általában semmit sem tudunk, sőt a sérülés napján más községben, tehát ide haza sem voltunk, azután sem hallottunk róla senkitől semmit, arról minket senki sem értesített, tehát nem volt módunkban a dologba bele avatkozni s orvos kihozataláról gondoskodni.

Ha a szerencsétlenség híre a faluban nagyon el lett volna terjedve; ha a paplak nem volna egészen künn a falun kívül, a hol csak ritkán lehet tudni, hogy mi történik benn a faluban; ha a tanítónak nem kellene naponként, reggeltől estig 100 gyerek közt iskolában ülni, le-

het, hogy hamarabb tudtuk volna meg az esetet s ekkor bizonyára megtette volna Pádár község papja és tanítója a különben idegen származású, hol itt, hol ott pástorkodott és r. kath. vallású szerencsétlen fiatal ember megmentése iránti emberbaráti és keresztényi kötelességet, s sajnálkozunk kell, hogy éppen ez ok miatt nem mehettünk a szerencsétlen áldozat segítségére. — Ez is bizonyosság a mellett, hogy az ilyen eseteket a községi előjárásnak az illetők részéről nyomban bejelenteni s a ki elmulasztja, azt szigorúan büntetni kellene.

Hány ember vesz el bűnös közöny és gondatlanság miatt? De azért csak nem szenvedett mindig egy egész falu papostól és tanítóktól?!

Midőn tehát a szóban levő közleménynek a pádáriak butaságára és a pádári lelkész és tanítóra vonatkozó részét ezennel visszautasítjuk, kérjük a tekintetes Szerkesztő urat hogy ezen válaszukat Pádár község becsülete és az igazság érdekében mielőbb közzé tenni, s bennünket jövőre ilyen kellemetlen meglepetéstől megóvni méltóztassék.*)

Kik is egyébiránt tisztelettel és hazafiai üdvözléssel maradtunk

Pádárban, 1891. április 25-én.

alázatos szolgálói:

Balázs István, bíró.

Vitéz Lajos, ev. lelkész.

Simon András, hités.

Hoznek Dániel, ev. tanító.

A gömörmezei orvos- és gyógyszerész-egyesület közgyűlése 1891. ápr. 27-én.

Az egyesületi szellem úgy látszik hanyatló félben van minden téren: ezt tapasztaljuk a közművelődési; nővereskereszt-dalos-esángó egyesületeknél stb. s e véleményünket megerősíti a megyei orvos- és gyógyszerész-egyesület legutóbbi közgyűlése is, melyen a tagok aránytalanul csekély számban jelentek meg. Az ülést Török János dr. vezette, a jegyzői tisztelet Lőcherer Tamás dr. teljesítette. Jelen volt az ülésen az agg Marikovszky Gusztáv is, az egyesületnek tiszteletbeli elnöke, továbbá Szabó Samu megyei főorvos, Zehery István, Marikovszky István, Liehtscheim Adolf, Borszék Soma, Honézy Gyula orvostudorok és Hamaliár Károly gyógyszerész. A gyűlés elején felolvastatták a Lőcherer dr. által szerkesztett jegyzőkönyvet, mely az egyesületnek a csizi fürdőben tavaly tartott közgyűléséről szól. E közgyűlésen jelentette be Szabó S. főorvos az egyesület egyik alapítójának és elnökének Marikovszky Gusztáv drnak elnöki tiszteletéről való lemondását. A jegyzőkönyv meleg hangon emlékezik meg a jó öreg urról, kinek magas életkora nagy tapasztalata, szeretetreméltó egyénisége csak dicsősége lehetett egy olyan egyesületnek, mely életében a szív erejével vitte a megélhetésre szükséges lüktető vért. A közgyűlés halás kötelességet rött le, midőn a kilenczven felé járó tudós elnököt tiszteletbeli elnökének választotta meg.

Azok közül, kik a megyei orvos-egyesületet alapították kivülé még csak ketten vannak életben: Dr. Stech és Dr. Török János. Előbbi szintén a magas kor tartja vissza a közpályán való nyilvános működéstől — utóbbi még java korában élő férfiú s egy pár év óta az egyesületnek buzgó tevékenységű elnöke. A jegyzőkönyv magába foglalja a Csizben lefolyt ülés határozatait, melyről annak idején referáltunk

Török János dr. elnök felemlíti, hogy a napirenden lévő közigazgatási törvényjavaslat a községi és körorvosok helyzetéről nem intézkedik kellő méltánnyal s azért e tárgyban javaslatot terjeszt a közgyűlés elé, melynek főbb pontjai a következők:

1. Kívánatos hogy a körorvos is államhivatalnok legyen, s mint ilyen

2., legyen állandó.

3. Athelyezni fegyelmi okból, vagy saját kérelmére lehessen.

4. A főszolgabíróhoz való viszonyára vonatkozólag állapítsa meg a törvény az eldigi szubordináció helyett a koordinációt.

5. Fizetése legyen az újabb kor követelményeinek megfelelő.

6. Általában a közegészségügyi szolgálat helyezettéssék önálló keretbe stb. A közgyűlés e javaslat egyes tételeit en bloc elfogadja s egy szűkebb körű bizottság támogatása mellett megbízza elnököt, hogy kérvény alakjában még idejekorán terjessze fel az országgyűlés közigazgatási bizottságához. Az egyesület külső életére tartozó több tárgy nem lévén, a közgyűlés szakulássá változott. Este nyolcz órakor — rebus bene gestis — a kaszinó társalgó termében kedélyes társasvacsorával fejezték be az idei közgyűlést.

Dr.—s.

Meghívás.

A gömörmezei ált. tanító-egyesület „tornalyai járásköre” f. évi május hó 5-én d. e. 10 órától kezdve, Tornalyán a róm. kath. iskolában tartja meg tavaszi gyűlését, melyre úgy az egyesület t. tagjait, mint a tanügy iránt érdeklődőket tisztelettel van szerencsém meghívni.

A gyűlés főbb tárgyai lesznek:

1. Próbatanítások. a) „Természetan”-ból, tartja: Kupcsik Józsefné asszony; — b) „számán”-ból, tartja: Hancsovski István.

2. Próbatanítások feletti eszmecsere s azok megbeszélése.

3. A múlt ősszel Putnokon tartott körgyűlés jegyzőkönyvének felolvasása.

4. Ertekezés „Minő módszert kövessen a tanító és hogyan ossza be a tananyagot a magyar történelem tanításánál a népiskolában?” Szollár Páltól. — Bírálja: Iván Adolf.

5. Vitatétel: „Miképen szoktassuk növendékeinket a rovarvök védelmezésére.” Előadó Hegedűs János.

6. A jövő őszi körgyűlésen tartandó próbatanítások kitűzése.

7. A központ által kidolgozás végett leküldött új tételek kiosztása.

*) Helyet adunk a védelemnek, de a túlságos érzékenységet szó nélkül nem hagyhatjuk. Tény az, hogy mulasztás történt, mit a fenti védelem is elismer. Emberletről volt szó s az embert, ki elvérezett, meg lehetett volna menteni. Részünkről nem esudálkozunk azon, hogy a hír beküldője a bűnös közöny, gondatlanság és mulasztás elbírálására erősebb kifejezést használt. Az is helyes, hogy a közgyűlés maga egészében tiltakozik a banális czím ellen. — de e tiltakozást félannyi érzékenységgel is megtehették volna. — Legyen azért közöttünk szent a béke. Szék.

8. A központi választmányának a járáskörre vonatkozó határozatainak felolvasása.

9. Indítványok: Nagy Lajosnak (s. gömöri) az évenként kiadni szokott „Évkönyv” helyett egy — a gömör megyei ált. tanító-egyesület hivatalos értesítője” szerkesztését, illetve kiadását czélzó bejelentett nagyfotosságu indítványának tárgyalása.

10. Jelentések.

11. Folyó ügyek.

Gömör-Panyit, 1891. ápril. hó 25-én.

Faluba János, járásköri elnök.

Pályázati hirdetmény.

1218. sz. — Szab. Rimaszombat r. t. város tulajdonához tartozó Kurincz pusztán berendezett m. kir. földműves iskolába a város által tett három alapítványi hely az október hó 1-én megkezdendő 1891—92 ik tan évben üresedésbe jön.

Felhívtnak az ezen földműves iskolába belépni, és ezen alapítványi helyet elnyerni kívánók, hogy ez iránti kérvényüket a város tanácsához czímezve, az alanti okmányokkal felszerelten június hó 30-ig adják be.

1. Betöltött 17 éves kor igazolása.

2. Erős, egészséges testalkat.

3. Hatósági vagy iskolai bizonyítvánnyal igazolandó jó erkölcsi magaviselet.

4. Igazolása annak, hogy nyelvtanilag helyesen írni, folyékonyan olvasni és a négy alapművelettel számolni tud.

Vagyontalan, úgy szintén itteni illetőségű városi polgár szülnék gyermeke előnyben részesítették.

Kelt szab. Rimaszombat r. t. város tanácsának 1891. évi ápril 7-ikén tartott ülésében.

Szabó György, polgármester.

Törvény-zéki esarnok.

Május 6-án, szerdán. 1. Súlyos testi sértés büntetével vádolt Frenkó István. — 2. Tűzvész okozás vétségével vádolt Telek József. — 3. Szándékos emberölés büntetének kísérletével vádolt Vezén Bálint. — 4. Lopás büntetével vádolt Balog János elleni végtárgyalások.

Helybeli hírek.

Előléptetés Wagner Henriket, a helybeli tűzér tisztikar egyik népszerű főhadnagyát ő Felsőge századosá nevezte ki. — Gratulálunk.

Kinevezés. Varga István helybeli kir. adóhivatali gyakornokot, a m. kir. pénzügyminiszter a nyitra kir. adóhivatalhoz adótitkárnak nevezte ki.

Hálaadás. Jólétsi Chászár György városi polgár, kitünően szakképzett órási mester, folyó hó 24-én 72 éves korában hosszas betegeskedés után, végelgyengülés következtében elhunyt. Temetése vasárnap nagy részvét mellett ment végbe. — Aldott legyen emléke!

Hálaadó istentisztelet. A magyarhoni evang. egyház-egyesület intézkedése folytán, a hazai protestánsok szabadságát és autonómiáját biztosító 1790—1. évi 25. t.-cz. meghozatalának évszázados emlékére, valamennyi ev. egyházbán s így a helybeli ev. templomban is, jövő vasárnapon, május 3-án hálaadó istentisztelet fog tartatni.

Szép himnuszokot (Otis tarta) fogott egy erdőőr a fazekas-szaluzásnyi réteken még január végén. F. J. tanár megvevén tőle a megyénkben ritkán előforduló madarat, Kunszt Károly somorjai polgáris, tanító által kitömte. Most a rimaszombati gymnasium természetrajzi muzeumának egyik kiváló díszét képezi a mesterileg praeparált példány, mely Dapsy Vilmos ő mélt. bőkezűsége folytán a nevezett tanintézet tulajdonává lett. Az érdeklődők megnézhetik.

A tavasz még mindig késik. Bár a lefolyt hóten a déli órákban 12—17 C° meleg volt észlelhető árnyékban: a reggekkel elég hűvösek, mert a hőmérő higánya 3 fokra is leszáll. A szélirány egyre változik s kisebb-nagyobb erővel hajtja ide oda a fellegeket. Az ég rendszeren borult. Volt és van esőnk, mely jótékoynan hatott a vetésekre s a beültetett magvakra. Csak aztán — a mint tegnap megindult az országos eső — ne legyen kelleténél nagyobb, mert könnyen bajt okoz. A lakást változtatók is szorongva várják az ég kitisztulását. Sok fa és eszerje már is lombosodni kezd! Virít a kajszinbarack, a kékény s ha kisüt a nap: rendre megnyílnak a gyümölcsfák virágai.

Vármegyei üdonságok.

Érdekes választás. Kraszkón — a mint értesültünk — múlt vasárnap a kishonti ev. esperesség elnöksége Kubinyi Aladár esp. felügyelő és Glauf Pál főesperes jelenlétében egyházi közgyűlés tartott, melyen az ottani káplán Povácsy Endre utódlási joggal helyettes lelkészül volt megválasztandó. A választás igen simán folyt, ha az egyház felügyelője ifj. Kovács János nem akadékoskodik, kinek nevezett káplán hazafias érzülete nincs inyére. A kérdés végre is szavazási alá bocsátott, melynek eredményeül az egyház felügyelője azt jelenté ki, hogy igennel szavazott 28, nemmel pedig 30 egyháztag. Amde az eredmény hallatára, a konstatált kisebbség, támogattatra ebben az esperességi elnökség által, ellenpróbát követelt, minek azonban az egyházi felügyelő, indokolt balsejtelemből, határozottan ellenszolgált. Ennek következtében az esperességi előjárók tették meg az ellenpróbát, s azt állapították meg, hogy az utódlási joggal alkalmazandó helyettes lelkész mellett 34-en, ellene pedig 28-an szavaztak. A választás ellen az egyház felügyelője óvást jelentett be.

Regi honvedek. Szabadságharcunk nagy napjaiból jelenleg még 29-ezer honvéd él, kik megteremtői valának a mai Magyarországnak. — E számból Gömörmegyére 507 esik.

Tűzesetek. Alig hogy megnyílt a tavasz: már is két tűzesetről tudósítanak. Folyó hó 25-ikén délben az ajnácskői fürdőben ütött ki a tűz s mire az uradalmi eselések elolthatták volna, báró Kemény Géza urnak két nagy dohány göréje leégett. Bennégett a szegény kukások célme is, kik ezen göréket jelenleg éleskamrával használták. — Ugyanazon nap éjféltáján tűz dühöngött a szemszéd Ó-Bást községben is; hol három lakház, ugyanannyi esőr s gazdasági melléképület hamvadt el. Itt már nemcsak az élelem, de több háziállat is elpusztult; nevezetesen: két hámos ló, egy fejős tehén, egy tinó s 29

db birka. E tűzeseteket gondatlanságból származottaknak mondja a hír. Itt is, ott is a pipa vagy a gyufa támasztotta állítólag a tüzet. Kipuhatólása a hatóság dolga lesz. Az ily esetek a községi előjáróságokat a tűzrendőri szabályok megtartása iránt éberebb figyelemre buzdíthatják és buzdítsák is! Ohajtandó volna, hogy a járási főtisztviselők körntjük alkalmával ne feledjék a tűzrendőri szabályok mikénti betartását is megvizsgálni a községekben; mert levelezőnk panaszképen említi, hogy községében még éjjeli őrsínes.

Községi hitelszövetkezet alakult Perjésén. Eddigélé 32 tagja van, a kik hetenként 10—10 krt fizetnek be mindaddig, míg egy-egy tag husz frtot nem fizet be. Üdvözljük az életrevaló perjésieket!

Ikreket szült a napokban egy ochtinai béres felesége. A két leánygyermek a mellkas által volt összenöve s két kiesi karjaikkal egy ölelték egymás mint valami hevesen. csokolódzó szerelmes pár. Az érdekes ikergyermek egyike sem élt már a születéskor sem, s eltemették őket.

Vegyes hírek.

Egyházkerületi gyűlés. A tiszáninneni ev. ref. egyházkerület tavaszi közgyűlése f. hó 29-én tartá meg Miskolcon, hova ez alkalomra megyénkbel is többen utaztak el.

Emelkedő város. Április 22-én mondotta ki a losonci képviselő testület, hogy a közvetlen környezetében fekvő Tugár és Kisfalu községekkel s Fabianka pusztával egyesül: az ekként megnövedett Losoncz r. t. város ez időtől kezdve nyolcz ezer lelket számlál s így nagyságánál fogva is számot tesz a felvidék városai között. Ugyanazon napon a losonci képviselő testület a polg. leányiskola építését is elhatározta s evvel egyidejűleg tízezer forintos alapítványt tett egy létesítendő polg. fiúiskolára, melynek ingyen telket is ajándékozott. A város emelkedését czélzóssa az a törekvés is, mely az utcáknak villanyvilágítással való ellátását czélzóssa; e tárgyban közelebbről a polgárok értekezletet fognak tartani.

Vasaráthelyezés. A kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur f. év április hó 8-án 19129. sz. a kelt magas leiratával megengedte, hogy Borsodvármegye területéhez tartozó Onod községben a f. év május 10-ére és a f. évi október 4-ére eső országos vásárok ez évben kivételesen f. évi május 11 én illetve október 6-án tartassanak meg.

Vizhatlan mész szállítása. A m. kir. államvasutak 1891 június 1-jétől számítandó egy, esetleg 3 évre szükséges évente mint egy 15000 m. m. vizhatlan mész és 2500 m. m. portlandi ragacs szállítása iránt pályázatot hirdet. Ajánlatok az a. v. igazgatóságához (Budapest Andrási ut 75) f. év május hó 15-ig nyújtandók be.

CSARNOK.

Testi szépség.

Eckstein Ernőtől.

Vannak problémák, a melyeknek tárgyát mindnyájan ismerjük, a nélkül, hogy problema-szerűségéről tudatunk volna.

Ilyen problema például ama tény, hogy szép emberek tetszenek, csúnyák nem tetszenek.

A közönséges ész eleget tett magának, ha így szól önmagához: „Ama leány tetszik, mert szép.” Csak azt nem veszi észre, hogy ezen mondat egyáltalában nem magyaráz meg semmit sem. Az olyan leányt ugyanis, a ki tetszik, szépek nevezük; az előbbi „mert”-tel bevezetett megokolás csak tautologia, csak látszólagos megokolás, mely, nyelvi fátylaiból kivétköztelve, így hangzanék: „Ama leány tetszik, mert tetszik.”

Ezen tetszés okának kiderítése legújabb bölesészetünk érdeme volt, a mely mindenekelőtt azzal jött tisztába, hogy tényleg problémával van dolga.

Mert önmagától és mélyebb vizsgálódás nélkül egyáltalában nem lehet fölfogni, hogy egy tojásdad arcú leány miért tetszik nekünk jobban, mint olyan, kinek arca szögletes és alul hegyes.

Csak Schopenhauer Arthur és utána Hartmann Ede kutatásai mutatták meg nekünk, hogy szépség — különösen az emberi testről szólva — nem jelent egyebet, mint czélszerűséget.

Valamely emberi alak annyival szebbnek tűnik föl előttünk, mennyivel inkább felelnek meg az egyes szervek és részek azon föladatoknak, a melyeket teljesítőik kell.

Szépség emélfogva egészséggel is azonos, mivel a a szabálytól való minden eltérés úgy fogható föl mint akadályozás, a fejlődésnek megzavarása, a melynek nem kell ugyan mindig oly mélyreható jelentőséggel bírnia, hogy a táplálkozási folyamatot és az alanyi jólérzést megzavarja, a mely azonban az általa ért részek bizonyos elesenevésését vonja maga után, — elesenevésést itt természetesen a szó praegnans jelentésében. Az el nem esenevészedett emberek száma ezen meghatározás szerint nagyon csekély volna és a kifogástalanul szép emberek számát teljesen fedezné, minélfogva egy máskülönbösen igen esinos, de pisze orru leány bölesészeti értelemben már elesenevészedett volna. Egyébiránt világos, hogy itt, mint mindenütt a világon, a tökéletest a melyen semmi gáncsolni való nem volna, soha sem lehet elérni. Mi tehát már azon embereket nevezük szépeknek, kik az el nem esenevészedés eszményképéhez közelednek bizonyos határvonalig.

Hegy a szépség valóban a czélszerűséggel azonos, mindjárt világossá lesz előttünk, ha az idevágó mozzanatokot csak futólag is szemügyre vesszük.

Felér, egyenes, arányos fogak magukban véve nem szépek; mert különben a mesterséges fogazatnak, különösen ha emberi fogakból volna előállítva, gyönyörrel kellene minket eltöltenie. Az ellenkező történiük. De gyönyörűséggel tölt el, ha az ember szájában erős, hezagatlan, egészséges fogorokot pillantunk meg. Az ilyen fogorok szépek, mert czélszerűek. Biztosítják az életem szabályos fölaprózását és emélfogva a szabályos táplálkozás föllételet. A szemlélés pillanatában, persze, erről nem vagyunk tisztában, mert nem az ész, hanem az öntudatlan, az ösztön hoz ítéletet a szépség kérdéseiben. De a tapasztalás azt tanítja, hogy az ösztön ezen ítéletét az ész mindenütt helyben hagyja, miheylt logikájának apparátu-

sával vizsgálja meg az utakat, a melyeket az ösztön intuitív, érzelmesen, alvajáró módjára járt be.

A domboru, nem horpadt homlok szép, mert czélszerű; vagy jobban mondva: mert alakjánál fogva a mögötte fekvő agyrészek czélszerű fejlődéséről kezeskedik. A horpadt homlok az alsóbb emberfajokat jellemzi és a jobban kifejlődött kaukázusi emberfajon belül a szellemileg fejletlenebb embert. Szellemi tehetség azonban a létért való küzdelemben — és végül minden ide lyukad ki — rendkívül czélszerű; sőt a mi korunkban hasonlíthatatlanul czélszerűbb, mint az óriás kifejlődött izomzata. Ezen izomzat az ősalaplatban nagy szerepet játszott; a kultura fejlődésének előhaladásával a testi erő jelentősége mindinkább háttérbe szorult, miért is jelenleg a közepes testi erővel és nagy intelligenciával bíró ember a szellemileg kevésbé tehetséges Herkulest nagyban fölülmulja. Ezen viszonyt azon tény fejezi ki, hogy az intelligens, szabályos alkotású ember sebnek tűnik föl előttünk, mint szellemileg korlátolt óriás. Másrészt a gyöngge test túlnyomó intelligencia mellett csaknem épen olyan visszataszító; mert ezen összetétel is czélszerűtlen. A gyöngge test nem fogja az intellektus táradzásait eléggé túlélni, mert az agynak megfelelő táplálásra van szüksége, melyet a gyöngge test huzamosan nem teljesíthet. Mindkét szélsőség ellenszenvesen hat ránk, különösen ha a másik nem személyeiről van szó, a hol az ösztön még világosabban és kevésbé tartózkodóan ítél, mint ugyanazon nem személyeinél; mivel itt ez a kérdés is tekintetbe jő: „Hogyan viszonylik az általunk megtekintett személy egy vele való házassághoz?”

A férfi széles melle tetszik, mert czélszerűen kifejlett tüdőkről kezeskedik és ezzel együtt kitartásról mindabban, a minék neve munka. Innen van, hogy a szabályosan kifejlett férfival a csipők, a vállakhoz hasonlítva, keskenyeknek tűnnek föl.

Megfordítva áll a dolog a nőnél. Nála igen közel fekvő czélszerűségi okokból a csipők vannak jobban kifejlődve; a csipőkkel összehasonlítva tehát a vállak tűnnek föl természetesen keskenyeknek.

Megfoghatatlan marad tehát és talán csak egy pillanatnyi epéskedés sugallatával menthető ki félig-meddig, ha Schopenhauer a nőkről szóló ismeretes értekezésében a szükváltásigot a szépség hiányának mondja. A mi a férfival épen nem szép — mert czélszerűtlen — volna, az a nőnél szép és megfordítva.

Ezért gyakorolnak szabályosan kifejlődött férfiak szük, testhez álló női ruhákban és szabályosan kifejlett nők szük testhez álló férfiruhákban oly nehezen meghatározható, alapvetésükben azonban igen visszataszító benyomást. Legfeljebb még azt lehet eltérni, ha egy körülbelül tizenhat éves ifju jelenik meg ily áruhában, oly egyed tehát, mely a nő típusához még némileg közel áll.

Mennél magasabb értelmiségi fokkal bír az itélő egyed, annál nagyobb értéket tulajdonít más egyed ösztönös megítélésénél az areznak — persze a nélkül, hogy az alak nagyobb szabálytalanságának megkegyelmezzene.

Természetes, hogy egy púpos vagy föltünően görbe lábú férfi, egy óriás, egy törpe arezvonásaik minden szépsége mellett sem tetszhetnének a női lénynek.

Míg azonban korábbi időszakokban az alak benyomása túlnyomó volt, a kultura fejlődésének folyamában annak ellentéte állott be.

Középszerűen szép alakkal, de bájos arezzal megáldott leány sokkal jobban tetszik, mint a klasszikusan nemes alak nem szép arezzal.

Ez onnan van, mert az arez izomzatában, különösen az ajak és szemizmokban a lelki állapotok és tulajdonságok legtisztábban tükröződnek vissza. Ezen állapotok és tulajdonságok azonban modern kulturánk állapontjáról tekintve fontosabbak, mint például a lábizmok fejlődésének kérdése, melyek az ősidőben, mikor elég gyakran megtörténhetett; hogy az embernek egy ragadozó állat előtt kellett menekülnie, egy nehezen megközelíthető fára fölmásznia stb. nagy jelentőséggel bírnak látszottak. Szívjószág, jóakarát, állhatatosság, türelem, mások gyöngéinek elméje stb. — mindez sem a felső karnak alakjában, sem a lábszár hosszóságában nem fejeződik ki, hanem igenis a száj vonalaiban vagy a szem környezetében, melynek véghetetlenül változó játékát tekintetnek nevezzük. Egyáltalában az arez az egyéniség legkövetesebb tükré, mintegy nyílt regisztere ama belső czélszerűségnek, mely a létért való küzdelemben az egyénre nézve előnyösnek látszik.

Ezt öntudatlanul az egész világ vallja. Ha valaki nekem előttem ismeretlen személyiségről lehetőleg tiszta fogalmat akar nyújtani, arezának képét mutatja meg nekem, nem pedig kezét, ámbár a kéz is a szakértő előtt sokkal többet árul el, mint a laikus álmodná. Az ember egy vele egyenlő ember arezába szeret bele, sőt lehetséges, hogy csak a szemébe, a hangjába, mosolygásában egy ily alapon növekedő hajlamot föltétlenül szerelmnek nevezünk, míg a hirtelen föllobbanó érdekltséget egy műlovar vagy egy fess táncosnő izomzata iránt, sohasem lőnök ezen szóval.

Ez okból az ábrándozóknak és az önkívületben levő költőknek igazuk van, kik minden igazi szerelmet „a lelkek szerelmének” mondják. Valóban csaknem egészen a lelki tulajdonságok azok, melyek valamely arezot bájosnak és szépségre tündetnek föl, mert jól megjegyzendő: a lelki tulajdonságok tükré nem csak valamely arez kifejezése, hanem mindenekelőtt alakulása, különösen a homloké és a szemé. A látó szerv, az észrevezés, az értelem tulajdonképeni érteke határozottan alakult egyednél csak egészen határozott alakkal bírhat. Az ostoba embernek tágra nyílt, merev hülye szeme mindig kanyarulatokban szégyen agygyal fog párhuzamosan haladni, mely a szürke állomány lányját tünteti föl, míg a ragyogó, tiszta, kontemplatív tekintet, milyent a Ráfael-féle Szikstina Jézusánál látunk, a szellem igen kiváló fejlődése iránti kezeskedést nyújt.

Igy találjuk tehát itt nagy meglepetésünkre azt a pontot, a hol a szerelmnek u. n. eszményi fölfogása és az u. n. matialisztikus (ha a Schopenhauer-féle elméletnek csakugyan ezen nevet adjuk, a mit tulajdonképen meg nem érdemel) egybefolyának.

A szerelmnél, metafizikailag szólva, tényleg csak a jövő nemzedék jön tekintetbe. Ezen cél azonban mélyen az egyének öntudata alatt fekszik. Más felől a

szerelmek, a kik az ilyen „czélok”-ról való minden gondolatot fölháborodással utasítanak vissza, a kik azt állítják, hogy csak a lelket szeretik, amnyiban van igazuk, a mennnyiben az egyén szellemi konfigurációja (szellemi a szó legtagabb értelmében, a kedély tulajdonságait is magában foglalva) az emberiség jelenlegi fejlődési fokán a főszerepet játsza.

Fordította: J. R.

Felelős szerkesztő: **Dr. Veres Samu.**

Kiadó-tulajdonos: **Dr. Bernát István.**

Nyílt-tér.)*

Nyilatkozat.

Tudomásomra jutott, hogy valaki a panszlavizmus vádját terjeszti ellenem a megyében. Bár ha ismerőseim körében ily képtelen vád ellenében igazolásra szükségem sincs, tartozom magamnak azzal, hogy ez alattomban terjesztett vádat alávaló rágalomnak nyilvánítsam. — Ha van e hír terjesztőjében egy kis tisztességerzet, elvárom tőle, hogy rosszakaratu rágalmaért a nyilvánosság előtt is helyt áll és magát megnevezi.

Kokován, 1891. április hó 28-án.

Szentpétery Zoltán.

E rovat alatt közlöttekért nem vállal felelősséget a Szerk.

Magán-hirdetések.

A várgedei fürdő megnyitása.

A várgedei gyógyfürdő ünnepélyes megnyitása május hó 7-en (áldozó-esütörtökön) czigány zene mellett fog megtörténni, a mely alkalomra a n. é. közönség tisztelettel meghívatik.

Midőn ezt a n. é. közönséggel tudatni szerencsém van, legyen szabad figyelmébe ajánlanom, hogy ugyis mint állami kizárólagos italmérsi jogbérő azon kellemes helyzetbe vagyok, miszerint kitünő minőségű italokat jutányos árért szolgálhatok ki, valamint egy ügyes és megbízható keresztény szakácsne alkalmazásával a legfínnyásabb igényeket is kielégítő ételek, pontos kiszolgálattal mellett állanak rendelkezésére.

Számos látogatást kér

Klein Sámuel,

fürdő- és italmérsi jogbérő.

Zongorahangoló.

Van szerencsém a n. é. közönség becses tudomására hozni, hogy **lakásomat Besztercebányáról Jánosiba** (Gömörmegyébe) tettem át. Mint e megyében jól ismert zongora-hangoló, ajánlom magamat a t. cz. közönség becses pártfogásába, szíves tudomására hozván azt, hogy hajlandó vagyok egy városokban mint a vidéken a zongorák évenkénti többszöri hangolását, valamint szakszerű igazítását és bőrozését — mérsékelt árak mellett — eszközölni.

Szíves megbízásokat kérem velem levelezőlapon Jánosiba közölni.

Tisztelettel maradtam a t. cz. közönségnek aláztatos szolgálja

PRÁSCHEK ALAJOS,

1—6

zongorakészítő és hangoló.

Pályázati hirdetmény.

1552. sz. — Az elhalálozás folytán üresedésben lévő **nagyveszverési körjegyzői állásra** ezenel pályázat nyitattik.

A megválasztandó körjegyző évi javadalmazása **1020 frt fizetés, 27 frt irodai költség és 25 frt küldőnézdijből áll.**

Tartozik a megválasztott körjegyző a fenti javadalmazásból egy **rendes segédjegyzőt tartani.**

Pályázni kívánók pályázati kérvényeket **1. év május hó 13-án estig** alulírottánl annyival inkább is adják be, mert a később beérkezők nem fognak figyelembe vétetni.

Rozsnyó, 1891. ápril. 25-én.

Kubinyi Géza, főszolgabíró.

MERCZ ZSIGMOND

gazdasági gépgyára, kazánmühelye és vasöntődeje

MISKOLCZON.

Ajánlja vasöntődjét mindennemű **géprészek öntésére, kereskedelmi öntvények, építészeti öntvények**: oszlopok uintra vagy rajz szerinti elkészítésére, szóval minden e szakba vágó munkákra jutányos árak mellett.

Kitünően berendezett **gépmühelyében** minden gépmunkát és javítást eszközöl. 1—3

Birtok bérlet.

Kubinyi Andorné uzapanyiti (Haesi pusztai) birtoka, mely áll 50 hold rét 175 hold szántóföldből több évre bérbe adandó esetleg örök áron eladó.

Bővebb értesítést ad **Molnár József** ügyvéd Rimaszombatban.

STOLCZ LAJOS

VASKERESKEDŐ RIMASZOMBATBAN.

(Főter 10. sz. Ethy-féle ház.)

Tisztelettel tudatom a n. é. közönséggel, miszerint újonnan berendezett kereskedésben nagy raktárt tartok, s nálam kapható: rúdvas, takaréktűzhelyek, főzőedények, vasalások, sodrony ágybetétek, kályhák, asztalos és ácszerszámok stb., úgy a mezőgazdaság műveléséhez szükséges eszközök, mint ekék, boronák, rosták, ásó, kapa, kaszákat minden versenyt kizáró jutányos áron, s hogy erre egy példát hozzak fel: egy métermázsza **rúdvasat mely most a gyárban 12 frtba kerül, en 11 frtért árusítok.** — ehhez vannak arányitva egyéb árait is.

Ajánlom továbbá löhere, luczerna és a legjobb fűmagokat, kovacszen és, vízhatlan ezement, föld- és olajfésztékek, olajok és kenecék, valamint kocsikenőcs raktáramat.

Szíves pártfogásukat kérem.

Hirdetmény.

6412. sz. — A rimaszombati kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhírvé teszi, hogy a **rimaszombati királyi ügyészség** végrehajtatónak **Balázs Mihály** alsó-szuhai lakos végrehajtást szenvedő elleni 15 frt 60 kr. tőkekövetelés és jár. iránti végrehajtási ügyében a rimaszombati kir. törvényszék (a tornallyai kir. járásbíró) területén lévő Alsó-Szuha községben tekvő a Balázs Mihály nevére az alsó-szuhai 206-ik sztjkvben 188. hrsz. a. jegyzett beltelek és azon épült sz. a. ház, továbbá a 3051. 3171. és 3173. hrsz. a. parlag, az árverést 322 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fentebb megjelölt ingatlanok az **1891. évi június hó 19-ik** napján délelőtt 9 órakor Alsó-Szuha községben, a községi bíró házában megtartandó nyilvános árverésen alól is eladatni fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át vagyis 32 frt 20 krt készpénzben, vagy az 1881: LX. t. cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881: LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Rimaszombat, 1891. január hó 23. napján.

A rimaszombati kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság.

Aldorffer, kir. törvényszéki bíró.

KOVÁCS ZSIGMOND

férfi- és női lábbeli készítő.

Rimaszombat. főter 27. sz. (saját ház.)

A hosszu és unalmas tél megszűnt és elkövetkezett a kellemes tavasz, a midőn mindenki a szabadba vágyakozik: ilyenkor a jó és esinos, divatos és jutányos cipők **kinél** való megszerezhetése szintén foglalkoztatja a n. é. közönséget.

Alólírott, ki már 23 év óta örvend a n. é. közönség osztatlan bizalmának, tisztelettel tudatja, hogy legközelebb oly gyártulajdonosokkal jött ösmeretségbe, a kik részint dús választékaik, részint olcsó árak által abba a helyzetbe juttatták, hogy nagybecsült rendelőinek nála eddig nem tapasztalt olcsó és jó árakkal szolgálhat. — Szíves tudomásvétel végett közli a következő árjegyzéket:

Eros borjubőr női topán kettős talppal	2 frt 55 kr.
Zergebőr ezügos női topán	3 frt 20 kr.
Zergebőr ezügos, esinosabb kiállítás, kapperlival	3 frt 50 kr.
Eros borjubőr regatta topán	2 frt 30 kr.
Finom zergebőr regatta kapperlival	2 frt 60 kr.
Kesztyübőr, lakbetetes paspollal és kapperlival.	4 frt 50 kr.
Everlasztig ezügos topán	1 frt 80 kr.
Everlasztig ezügos selyem ezügos 1/2 ramos	3 frt 20 kr.
Everlasztig regatta cipő	1 frt 80 kr.
Everlasztig komót cipő	1 frt 20 kr.
Eros vikszosbőr férfi topán	3 frt — kr.
Eros vikszosbőr, esinosabb kiállítás, kapperlival	3 frt 20 kr.
Eros vikszosbőr betetes, kapperli, varott talp	3 frt 50 kr.
Gyermekcipők 50 krtól kezdve minden színben és minden alakban.	

Videki megrendelések pontosan eszközöltetnek. A n. é. közönség gyakori megrendéseit és szíves pártfogását tisztelettel kéri.

Rimaszombat, 1891. ápril hó 24.

1 3

KOVÁCS ZSIGMOND.